

IN MEMORIAM

СВЕТОЗАР МАТИЋ (20. јануар 1887 - 4. март 1975)

Четвртог марта 1975. године умро је професор Светозар Матић, тихо како је и живео.

Светозар Матић је рођен 8. јануара (по старом) одн. 20. јануара по новом календару 1887. године у Зајечару. Основну школу, реалку и Филозофски факултет завршио је у Београду. Учествовао је у рату 1912-1913. У првом светском рату био је интерниран. Био је суплент у Зајечару и у Четвртој београдској гимназији и професор Четврте и Друге београдске гимназије. Од 1923. до 1941. (када је пензионисан) био је помоћник управника Народне библиотеке у Београду. После другог светског рата радио је, најпре, у Институту за српскохрватски језик као један од сарадника у изради великог *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* Српске академије наука и уметности, а, затим, у Матици српској као један од сарадника у изради *Речника српскохрватског књижевног језика*.

Овај вредни, значајни и ненаметљиви посленик у области наше књиге задужио је нашу науку и културу у више праваца: бавио се нашом старијом књижевношћу и старим рукописима, више деценија је пасионирано проучавао нашу народну књижевност, бавио се књижевницима поствуковског периода, ангажовано радио у библиотекарству, с урођеном савесношћу бавио се лексикографијом и преводилаштвом. Био је сарадник читавог низа научних и стручних часописа: Гласника Југословенског професорског друштва, Годишњице Николе Чупића, Зборника Матице српске за језик и књижевност, Књижевности и језика, Летописа Матице српске, Наставника, Нашег језика, Новог живота, Прилога за књижевност, језик, историју и фолклор, Прилога проучавању народне поезије, Српског књижевног гласника и др. У *Народној енциклопедији* Станоја Станојевића, поред неколико краћих, објавио је и већи чланак о народним песмама. Библиографију Матићевих радова припрема Софија Јовановић и она ће бити објављена у Прилозима за књижевност, језик, историју и фолклор.

У вези са старијом књижевношћу треба поменути три Матићеве књиге. Прва је, хронолошки, *Избор дубровачког песничтва*. Изашла је у колекцији Геце Кона Школски писци. Садржи ове краће спевове: Чубрановићеву *Јеђунку*, *Дервиша* Стијепу Ђорђевића, *Сузе Марункове* Игњата Ђорђевића, *Радоњу* Владислава Менчетића, *Мачуша* и *Чавалицу* Влаха Сквандрија, *Сузе сина разметнога* Ивана Гундулића и *Мандаљену покорницу* Ивана Бунјића. Поред тумачења мање познатих речи дате су и уводне напомене о сваком делу. Посебно треба истаћи Матићеву акрибичност у приређивању текста. – Друга је, хронолошки, књига *Опис рукописа Народне библиотеке*. Она је и најважнија. Непроцењиву вредност њену одредио је сам Матић: „Несумњиво да нема веће несреће у нашој културној историји него што је

била пропаст Народне библиотеке у Београду 6. априла 1941. год. Такве катастрофе су ретке и у општој историји човечанства. Највеће збирке српских рукописа, новина, часописа и књига пропале су. Не само рукописи, него и највећи број новина, па и знатан број часописа и књига неће се више моћи набавити. Али и за оно што ће се моћи набавити требаће велики и дуги напори па да накнади оно што су кроз стотину година скупили вредноћа и ученост Даничића, Новаковића и других... Тако је највећи део пропао за науку потпуно, и овај мали и непотпуни опис остаје скоро једини траг од њих.” Дали бисмо, само, друге епитете овом Опису: врло информативан и драгоцен. – Трећа је књига превод *Мемоара* Симеона Пишчевића. И овде можемо навести Матићеву оцену овога дела: „Пишчевићева аутобиографија је не само значајно дело за познавање и разумевање нашег XVIII века него је још и врло занимљиво, на много, врло много места и књижевно занимљиво дело”. – Сем овога, Матић је писао о Орфелину, Ј. Рајићу, Ј. Авакумовићу.

У вези с народном књижевношћу у првом реду долазе две Матићеве књиге. Најпре је ту *Наш народни еп и наш стих*, а затим *Нови огледи о нашем народном епу*. Обе су ове књиге зборници ауторових огледа и студија о разним питањима тако сложене проблематике наше народне књижевности, којом се најдуже бавио и посветио јој више деценија свога научног рада. Матић је свакако један од најбољих познавалаца наше народне књижевности. Импресионира обиље нових и смелих идеја. Нису, додуше, све наишле на одобравање, али се наука често и креће напред у суочавању различитих схватања. Или, како сам Матић каже, донекле у друкчијем контексту: стварање се подстиче објављивањем.

У вези с нашом новијом књижевношћу, поред радова о Његошу, В. Илићу, П. Кочићу, посебно треба истаћи Матићеву монографију *Приципи уметничке версификације српске*, одштапану у Годишњици Николе Чупића.

Као помоћник управника Народне библиотеке Светозар Матић је руководио Одељењем рукописа. Др Мираш Кићовић у својој књизи *Историја Народне библиотеке у Београду* истиче да је Матић то одељење довео у ред, што је врло сложен посао који тражи велико знање.

У вези с Матићевим лексикографским радом треба рећи, најпре, да је у првом тому *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* САНУ био један од обрађивача одељака из ономастике. А, затим, у *Речнику српскохрватскога књижевног језика* Матице српске и Матице хрватске Матић је један од уредника.

Матић је преводио и био редактор превода с руског.

Можда је најбоље овај некролог завршити речима да је професор Светозар Матић, поред свога дела, оставио потомству и свој лични пример скромности, дубоке савесности и смелости у изношењу нових научних схватања. Сваки од оних што су га познавали, ако је примио бар нешто од ових особина, - добро је учинио.

Берислав М. Николић